

İRAN EKONOMİSİ & DIŞ TİCARETİ

2018 TEMMUZ

GENEL EKONOMİK DURUM

- Petrol, doğal gaz ve maden zengini ülkedir.
- Kamu ağırlıklı ekonomidir
- Milli geliri (GSYİH) 409 milyar \$, kişi başı geliri 5.026 \$'dır.
- Enflasyon %8,2, işsizlik oranı %11,5 seviyesindedir.
- GSYİH içinde, sanayinin payı %35 (imalat %12,2), tarımın %10'dur. (DB-2016)
- Sanayi ana grubu; otomotiv, metaller (çelik, bakır), çimento, petrokimya
- Venezuela & S.Arabistan'dan sonra dünyanın 3. büyük petrol rezervine sahiptir.
- Zengin maden (çinko, bakır, demir, krom, kurşun, kömür) rezervine sahiptir.
- İç vergi oranları; KDV %9, gelirler vergisi %0-25, kurumlar vergisi %25, sosyal güvenlik prim kesintisi çalışandan %7 ve işverenden %23'tür.
- İş yapma kolaylığı açısından 2017'de 190 ülke içinde 124. sırada yer almıştır. (DB)
- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) ve IMF üyesi olup, DTÖ'de "gözlemci ülke" statüsündedir.

KAMBIYO REJİMİ

- Dolar ile dış ticarete müsaade edilmemektedir.
- Yurtdışına döviz havalesi sadece bankalar üzerinden yapılabilmekte, Bankalar işlem izinleri için İMB'ndan talimat beklemek durumundadırlar.
- Dolar ve Avro kurları İMB tarafından sabitlenerek, piyasada dövizde tek kur (resmi kur) uygulamasına geçilmesi amaçlanmıştır.
- Döviz bürolarına, sadece kimlik kartlarını, pasaportlarını ve seyahat biletlerini sunan müşterilere 5.000 \$'a kadar döviz satma izni verilmiştir.
- Seyahatlerde kişi başı taşınabilecek azami döviz tutarı; İran'a havayoluyla gidecek için 10.000 Avro, ülkeden havayoluyla ayrılacak yolcu için 5.000 Avro, kara/demir/deniz yoluyla ülkeden çıkacak içinse 2.000 Avro'dur.
- İran Parlamentosu, kara paranın aklanması ve terörün finansmanının uluslararası alanda önlenmesi ile mücadele eden Ulusl. "Mali Eylem Görev Gücüne" (financial action task force-FATF)" katılmayı kabul etmiştir.

DIŞ TİCARETİ

- Dış ticaret, sadece 'Kart-ı Bazargani' belgesi sahibi firmalarca yapılabilmektedir.
- Dış ticaretinde 2017 yılında en büyük pay Çin'indir.
 - İhracatın %77'si petrol (gtp:27) sektörüdür.
 - Diğer başlıca sektörler; plastikler, maden cevherleri, organik kimyasallardır.
 - HPetrol ihracatı, Uzakdoğu (Çin, G.Kore, Hindistan, Japonya) ağırlıklıdır (%73)
 - İthalatında sektör itibarıyla; makinalar, motorlu kara taşıtları ve yedek parçaları, elektrikli makine/cihazlar, hububat ve demir-çelik önde gelmektedir.
- İsrail menşeli ürünlerin İran'a ithalatı veya transit geçiŐi yasaktır.
- Hükümet; Döviz çıkıŐını engellemek ve yerli üretimi desteklemek amacıyla 1.339 ürünün ithalatını yasaklamak veya gümrük vergilerini yükseltmek yönünde hazırlık yapmaktadır. Halihazırdaki GV oranları %5-55 aralığındadır. Bazı ürünler; Otomobil ve yedek parçaları, traktör, buzdolabı, çay-kahve makinaları, süt tozudur. (medya haberi)
- Yabancı ve İranlı firmalar arasındaki ticari anlaşmazlıkların çözümü amacıyla Tahran Ticaret ve Sanayi Odası nezdinde bir "Tahkim Merkezi" bulunmaktadır

İran'ın İthalatı

gtip	Ürünler (ilk 10)	2017 (1.000\$)	Ülkeler (ilk 10)	2017 (1.000\$)
8703	Otomobil	2,714,752	Çin	18,642,027
8708	Oto yedek parça	1,730,751	G. Kore	4,026,924
1005	Mısır	1,082,935	Almanya	3,410,328
8517	Telefonlar	976,762	Türkiye	3,259,995
1006	Pirinç	853,914	Brezilya	2,559,657
1201	Soya fasulyesi	727,947	Hindistan	1,980,814
3004	Tıbbi ilaçlar (antibiyotikler vd)	695,233	İtalya	1,952,630
8414	Hava-Vakum Pompası, Kompresörü	653,063	Fransa	1,692,004
2710	Petrol yağları (akaryakıt)	622,901	Rusya	1,314,796
0202	Sığır eti	610,232	Hollanda	1,215,915
	Genel Toplam	51,114,308	Genel Toplam	51,114,308

İran'ın İhracatı

Ülkeler (ilk 10)	2017 (1.000\$)	gtip	Ürünler (ilk 10)	2017 (1.000\$)
Çin	18,544,260	2709	Hampetrol	40,125,368
G. Kore	8,013,842	3901	Etilen polimerleri	2,847,531
Hindistan	7,659,192	2710	Petrol yağları (akaryakıt)	1,589,496
Türkiye	7,492,170	2905	Asiklik alkoller	1,410,382
İtalya	3,803,090	2601	Demir cevherleri	1,390,630
Japonya	3,564,984	7207	Demir/Alaşımatsız çelikten yarı-mamuller	1,062,896
Fransa	2,607,491	3102	Azotlu mineral/kimyasal gübreler	690,819
İspanya	1,742,207	0802	Diğer kabuklu meyveler (ceviz vd)	608,123
Yunanistan	1,427,583	2711	Petrol gazları	527,703
Tayvan	1,110,008	2603	Bakır cevherleri	518,311
Genel Toplam	62,703,290		Genel Toplam	62,703,290

TÜRKİYE İLE TİCARETİ

- İkili ticaret, İran lehine fazla vermektedir.
- 2017 ihracatımız 3,2 milyar \$, ithalatımız 7,4 milyar \$ olmuştur.
- Başlıca ihraç ürünlerimiz; lif levha, oto yedek parça ve külçe altın olmuştur.
- İthalatımızda; petrol, plastikler, metaller (alüminyum, çinko, demir-çelik, bakır), gübre, organik/inorganik kimyasallar sektörleri başlıcalarıdır.
- Tahran'da açılan Türk Ticaret Merkezi faaliyetine devam etmektedir.
- İki ülke arasında yürürlükte olan Anlaşmaların bazıları şunlardır;
 - Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması-1996,
 - Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması-2002,
 - Tercihli Ticaret Anlaşması-2015 (125 sanayi ürününe karşılık, 140 tarım ürünü için tercihli tarife uygulanmaktadır),
 - SWAP (takas) Anlaşması-2017 (iki ülke yerel paralarıyla ikili ticaretin desteklenmesi amacıyla İran ve Türkiye MB'ları arasında imzalanmıştır.)

Türkiye'nin İran'a İhracatı (sektörel)

gtp	Sektörler (ilk 10)	2016	2017
84	Makinalar	446,136	542,936
87	Kara taşıtları ve yedek parçaları	169,946	224,212
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	156,061	206,363
85	Elektrikli makine ve cihazlar	169,439	176,390
39	Plastikten eşya	181,156	168,585
44	Ağaçtan mamul eşya	170,277	164,980
71	Kıymetli taş ve metaller	1,704,271	157,891
73	Demir veya çelikten eşya	111,559	130,227
48	Kağıt ve kartondan eşya	81,546	81,138
26	Metal cevherleri	25,914	71,631
	Genel Toplam	4,966,176	3,259,995

İRAN'A İHRACATTA POTANSİYEL ÜRÜNLERİ

- Tıbbi cihazlar,
- beyaz eşya, klimalar,
- ağır iş makinaları, tarım makinaları ve ekipmanları
- taş/maden cevheri kırma-ayıklama makinaları,
- büro/hastane/mutfak mobilyaları,
- yiyecek/içecek/ambalaj sanayinde kullanılan makinalar,
- plastikten tüpler/borular ve levhalar,
- elektrik devresi teçhizatı, elektrik transformatörleri, kablolar
- adi metallerden pencere/kapı donanımları,
- muslukçu/borucu eşyası,
- Pompalar, kompresör, jeneratör
- Oto yedek parça
- Suni ve Sentetik lifler
- Gıda

Sorunlar

- Ambargo ve kapalılıktan olumsuz etkilenmiş ekonomi ve toplum
- Korumacı politikalar, bürokrasi
- Ticari davalarda ağır işleyen yargı sistemi
- Yabancı yatırım ve ithalata karşı yerli lobilerin etkinliği
- İthalat kısıtlamaları
- Yöneticilerin değişmesi ile faaliyet koşullarının da değişmesi riski
- ABD'nin (tek taraflı) yaptırımları ve İran'ın yurtdışına para transferinde zorluklar
- Eski teknoloji kullanan, verimsiz çalışan yerli sanayinin rekabetten korunması adına alınan irrasyonel boyutlara ulaşmış korumacı politikalar
- Kayıt-dışı ticaret
- Marka ve ambalaj taklitçiliği
- İlaç, kozmetik ve gıda ürünleri ithalatında mevcut GMP Belgesi (Good Manufacturing Practices) sürelerinin uzatılması veya yeni ürünler için ithalatçıya yeni GMP Belgesi (ruhsat) verilmesi sürecinin ağırdan alınması

Tavsiyeler

- Sözleşmelerin kapsamlı ve kesin hükümler içermesi (ödeme türü/takvimi, gecikme cezaları, uyuşmazlık durumunda tahkim merci)
- Ülkenin (ve serbest bölgelerin) hukuki altyapısının dikkatle incelenmesi
- Sabit yatırımların yasal çerçevesinin net ve detaylı bir şekilde oluşturulması,
- Fizibilite çalışmalarında iç/dış siyasi gelişmelerin de gözönünde tutulması
- Mali ve hukuki konularda güvenilir danışmanlık firmaları ile hareket edilmesi
- Taklitle karşı «Ürün Ticari Marka tescili» yaptırılması (<http://iripo.ssaa.ir>)
- Piyasaya girmeden önce bir pazar araştırması yapılması
- İran'da özellikle inşaat sektöründe dolandırıcılığa karşı dikkatli olunması
- Ticari acenta ve distribütör tayin edilmesi (sınırlı süreli, yetki bölgesi belirli)
- Piyasayı tanıma bağlamında ilk aşamada Temsilcilik Ofisi veya Şube açılması
- (yerel ortaksız) LLC Şirket kurulması (<http://sherkat.ssaa.ir>)
- İran'da iş hayatında sabırlı olunması
- İran fuarlarına katılım sağlanması, İran'a Sektörel Ticaret Heyetleri Düzenlenmesi
- Tahran-Tebriz-Urumiye Ticaret Müşavirlerimizle pazara ilişkin istişarede bulunulması

ABD YAPTIRIMLARI

- ABD, İnan-Nükleer Anlaşmasından” 8.5.2018 tarihinde çekildiğini açıklamıştır.
- ABD, 2016 yılında kaldırdığı/istisna tanıdığı eski yaptırımlarını 6 Ağustos ve 4 Kasım olmak üzere, iki aşamada yeniden uygulamaya koyma kararı almıştır.
- ABD Yaptırımlar Listesi (List of SDN) ve Yeni Uygulama Süreci ABD Hazine Bakanlığının (OFAC) web sayfasında duyurulmaktadır.
 - Yaptırımlar Listesi: <https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>
 - Yaptırım Süreci: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/jcpoa_winddown_faqs.pdf
- ABD Yaptırımları, Birleşmiş Milletler (BMGK) Yaptırımları değildir.
- ABD'nin tek taraflı olarak tekrar yürürlüğe koyacağını açıkladığı yeni yaptırımlarının hedefi; İnan'ın sanayi (petrol+metal+otomotiv+gemi inşa), finans, lojistik sektörleridir.

ABD YAPTIRIMLARI-2

Yaptırımların Hedefindeki İnan'ın sanayi/imalat sektörü;

- Otomotiv sanayi,
- Bazı Metaller (alüminyum ve çelik gibi) + Kömür
- Endüstriyel süreçlerin birleştirilmesine yönelik yazılımlar
- Petrol/petrokimya üretim tesisleri,
- Altın ve değerli metaller ticareti,
- İnan menşeli halı ithalatı
- İnan menşeli gıda ürünleri ithalatı,
- Yolcu uçağı ve yedek parça tedariki (+bakım hizmeti),
- Gemi inşa sektörü

ABD YAPTIRIMLARI-3

Yaptırımların Hedefindeki İran'ın Finans/Hizmet Lojistik Sektörleri;

- İran Hükümeti'nin finansal işlemlerine iştirak
(ABD Doları, İran Riyali ve Riyal cinsinden fonlar yada hesaplar, İran tahviller)
- İran Merkez Bankası ve belirlenmiş İranlı mali kuruluşlar ile olan işlemler
- İran Merkez Bankası'na özel mali mesaj hizmeti sağlanması
- Sigortacılık hizmetleri
- İran liman işleticileri
- Gemicilik sektörü

6 Ağustos 2018'de Yürürlüğe Girecek ABD Yaptırımları

- İran'ın altın veya değerli metaller ticaretine yönelik yaptırımlar
- İran otomotiv sektörü üzerindeki yaptırımlar
- İran'dan ya da İran'a grafit, alüminyum ve çelik gibi ham ya da yarı işlenmiş metaller, kömür ve endüstriyel süreçlerin birleştirilmesine yönelik yazılımların doğrudan ya da dolaylı satışı, tedariki veya transferi hakkındaki yaptırımlar.
- Yolcu uçağı, parçaları ve hizmetlerinin İran'a doğrudan yada dolaylı olarak ihracatına dair yaptırımlar.
- İran menşeli halılar ve gıda maddelerinin ithalatı ve bunlara ilişkin mali işlemler üzerindeki yaptırımlar
- İran Hükümeti'nin ABD Doları satın alması ya da elde etmesi hakkındaki yaptırımlar
- İran Hükümeti'ne ait tahvillerin alınması, iştirak edilmesi veya bu tahvillerin çıkarılmasına yardımcı olunması hakkındaki yaptırımlar

4 Kasım 2018'de Yürürlüğe Girecek ABD Yaptırımları-1

- İran enerji sektörü üzerindeki yaptırımlar.
- İran'dan petrol, petrol ürünleri veya petrokimya ürünleri satın alınması da dahil olmak üzere petrol ile ilgili olan işlemler üzerindeki yaptırımlar (diğerlerinin yanısıra İran Milli Petrol Şti, Naftiran Intertrade Co ve İran Milli Tanker Şti).
- İran liman işleticileri, İran Gemicilik Şti, İran Güney Gemicilik Şti veya bağlı kuruluşları da dahil olmak üzere, gemicilik ve gemi inşası sektörleri hakkındaki yaptırımlar.
- Yabancı mali kuruluşların İran Merkez Bankası ve belirlenmiş İranlı mali kuruluşlar ile olan işlemlerine dair yaptırımlar
- İran Merkez Bankası'na özel mali mesaj hizmeti sağlanmasına yönelik yaptırımlar
- Aracılık, sigorta veya reasürans hizmetleri tedarik edilmesi hakkındaki yaptırımlar.

4 Kasım 2018'de Yürürlüğe Girecek ABD Yaptırımları-2

Ayrıca;

- ABD tarafından sahip olunan ya da kontrol edilen yabancı kuruluşların İran Hükümeti ya da İranlı kişiler ile İran'daki belli faaliyetlerine verilen izin de bu sürede kaldırılmakta,
- 16.01.2016'da, ABD Hazine Bakanlığı'na bağlı Yabancı Varlıklar Kontrol Dairesi (OFAC) tarafından hazırlanan SDN Listesi'nden (List of Specially Designated Nationals and Blocked Persons) ya da diğer listelerden çıkartılmış kişilere uygulanan yaptırımlar da

5 Kasım 2018'den itibaren yürürlüğe girmektedir.

ABD YAPTIRIMLARI – HAZİNE BAKANLIĞI (OFAC) WEB SAYFASI

- **YAPTIRIM UYGULANAN KİŞİ/ŞİRKET/KURUMLAR LİSTESİ** (Specially Designated Nationals and Blocked Persons list-SDN List)
<https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>
- **ABD’NİN YENİ YAPTIRIMLAR SÜRECİ (6 Ağustos & 4 Kasım 2018 Yaptırımları):**
https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/jcpoa_winddown_faqs.pdf
- **İRAN YAPTIRIMLARI-SIKÇA SORULAN SORULAR (sektörel tanımlamalar):**
https://www.treasury.gov/resource-center/faqs/Sanctions/Pages/faq_iran.aspx#311
- **İRAN YAPTIRIMLARI- FEDERAL DÜZENLEMELERİ KODLARI (E-Code of Federal Regulations)**
<https://www.ecfr.gov/cgi-bin/retrieveECFR?gp=&SID=e3c4494665db57ce61ce4c1445726e8e&mc=true&r=PART&n=pt31.3.560>

**Dinlediğiniz için
Teşekkürler, Saygılar**